עין משפט נר מצוה

מב א מיי' פי"ג מהל' מעשה"ק הלכה יד:
מג ב מיי' פי"ה מהל' איסורי מזבח הל' ב:
מד ג מיי' שם הל' א [ופוסק שאינו לוקה אלא אחת]:
מד ד [מיי' פי"ח מהל' סנהדרין הל"ב]:

א) ויש הקטרה פחותה מכזית ורבא אמר א אין קומץ פחות משני זיתים ב ואין הקטרה פחותה מכזית: איתמר המעלה משאור ומדבש על גבי המזבח ה אמר רבא ג לוקה משום שאור ולוקה משום דבש לוקה משום עירובי שאור ומשום עירובי דבש אביי אמר א) ג ד אין לוקין על לאו שבכללות ב) איכא דאמרי חדא מיהא לקי ואיכא דאמרי חדא נמי לא לקי דהא לא מיחד לאויה כלאו דחסימה:

מתני'

זית דילמא כי אתא קרא לרבויי כזית ולעולם שאין בו כדי קומץ וי"ל דסברא הוא דריבוי דכל אתא לרבות מאי י) שיעור על כרחין יש הקטרה פחות מכזית כיון דקבילא ליה דיש קומץ פחות מב' י) זיתים לא מאי לרבויי כזית ומהכא מפקי טעמייהו ר' יהושע בן לוי ורבי יוחנן דפליגי בהקטיר קומצו לעיל בהקומץ רבה (דף כו:) ואף על גב דאמרינן בפרק השוחט והמעלה (זבחים דף קט:) ומייתי לה לעיל בפ"ק (דף יג:) הקומץ והקטורת שהקריב מאחת מהן כזית בחוץ חייב אבל פחות מכזית לא שאני שאור דרבי קרא י) ומיהו בההיא דהקטיר קומצו פעמים ליכא קרא ומשנינן לה הקטרה ושמא שאני התם דהקטיר הכל ולפי טעם זה מאן דאמר התם יש הקטרה אפשר דמודה הכא דאין הקטרה ותדע דהא להקטיר כאלי זית תנן בפ"ק (לעיל יב:) דלא הוי פיגול ומיהו יש לחלק משום דגבי פיגול איתקש אכילת מזבח לאכילת אדם כדדרשינן אם האכל יאכל ועוד י"ל דגבי הקטרת חוץ בעינן כזית טפי לכולי עלמא: **המעלה** משאור ומדבש ע"ג המזבח כו'. פי' בקונטרס שעירבן יחד לוקה ארבע מלקיות וקשה היכי לקי משום שאור ומשום דבש כיון דלאו בעין נינהו ואם הם בעין מאי עירובין איכא וקצת היה נראה לפרש שכל אחד לבדו ואשאור לחודיה לוקה משום שאור ומשום כי כל שאור ואדבש לחודיה לוקה משום דבש וכל דבש דאכולהו קאי לא תקטירו ואע"ג דמכי כל דרשינן עירובין מ"מ משמע בין מעורבין בין שאינן מעורבין ולהכי לקי אשאור תרי ואדבש תרי ומיהו לא יתכן כלל לפרש כן מדלא קאמר המעלה שאור על גבי המזבח לוקה שתים דבש לוקה שתים שאור ודבש לוקה ד' כעין ההיא שיטה דסוף המקבל (ב"מ דף קטו:) ובסוף כל שעה (פסחים דף מא:) דנא ומבושל ורחים ורכב וכן גבי זג וחרצן בנזיר בפ' ג' מינין (דף לח:) ועוד כיון דכי כל אתא לתערובת לא לקי אשאור כדאמר בסוף המקבל (ב"מ דף קטו:) דארחים ורכב לא לקי משום כי נפש הוא חובל הואיל ולדברים אחרים הוא דאתא ועד כאן לא פליג רב הונא אלא משום דכי נפש הוא חובל י) משמע נמי רחים כמו שאר דברים אבל הכא כי כל לא אתא אלא לעירובין לחודיה ונראה לפרש דמיירי שמעלה שאור בפני עצמו ודבש בפני עצמו ושאור ודבש מעורבין יחד והעלה שלשתן בבת אחת דאשאור ודבש דבעינייהו לוקה שתים י) (וא"ת) [ועל] עירובין שתים חדא משום עירובי שאור וחדא משום עירובי דבש ואע"ג דלא כתיב בדבש כי כל וי"ו דוכל דבש מוסיף לענין ראשון: **אין** לוקין על לאו שבכללות. עירובי שאור ועירובי דבש דנפקי מכי כל חשיב לאו שבכללות וכן לאו דכי אם צלי אש דרבייה כל דבר שאינו צלי אש כגון נא ומבושל וכן מכל אשר יעשה מגפן היין דגבי זג וחרצן וכן כי נפש הוא חובל דגבי ריחיים ורכב אבל שאור ודבש גופייהו אע"ג דחד לאו כתיב אתרווייהו לא חשיב לאו שבכללות וכן זג וחרצן (במדבר ו) ונא ומבושל (שמות יב) ורחים ורכב (דברים כד) דלאו דידהו אכל חד וחד קא מהדר וא"ת ולר' יאשיה דבעי או לחלק (ב"מ דף לד:) לא ליחייב בחד לחודיה עד שיעשה שניהם וי"ל דשאור ודבש ונא ומבושל כתיב בהו ממנו ונזיר נמי מדכתיב מחרצנים ועד זג ולא כתיב חרצנים וזג ומיהו קשה מנא ומבושל דממנו דכתיב בהו אפסח קאי וריחיים ורכב ה) מדלא קרינא ורכב בחטף וא"ת ולאמאי מחייב תרי הא אמרינן בסוף גיד הנשה (חולין דף קב:) גבי בשר מן החי ובשר מן הטריפה דלא מחייב אלא חדא משום דמחד לאו נפקי וי"ל כיון שהאיסורים מפורשין בפסוק קאי הלאו על כל אחד ואחד על זג ועל חרצן וכן כולן כמו (ויקרא כא) אלמנה וגרושה וחללה זונה שאם עשאן כולן חייב על כל אחת ואחת משום דלא יקח קאי לכל חד וחד ולא מצריך קרא לחלק בפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עז:) אלא משום דגוף אחד הוא וכן פי' רש"י בפ' בתרא דמכות (דף יח.) דמעשר דגן תירוש ויצהר ובכור בקר וצאן וביכורים אע"ג דכולהו בחד לאו כתיבי לקי אכל חד וחד דכיון דמפורשים וכתובים בפסוק לא תוכל לאכול אכולהו קאי אבל בשר מן החי ומן הטריפה אינם מפורשין בפסוק בהדיא דנימא לא תאכלו קאי אכל חד וחד וא"ת ומה בין זג וחרצן נא ומבושל ריחיים ורכב שאור ודבש אלמנה וגרושה וחללה זונה דחייב על כל אחת ואחת ואילו חלב שור וכשב ועז אינו חייב אלא אחת כדאי' בפ"ק דכריתות (דף ד.) אלמא מיקרי לאו שבכללות וכן לחם קלי וכרמל וכל מעשר דגן תירוש ויצהר דלא לקי אלא חד אי לאו משום יתורא וי"ל דזג וחרצן שתי שמות נינהו וכן שאור ודבש וכן כולם תדע דכי אתי לאתרויי בהן צריך להזכיר כל אחד בשמו אבל חלב שור וכשב ועז שם חלב הוא ס) וכן לחם קלי וכרמל שם חדש הוא וכן מעשר: **איכא** דאמרי חדא מיהא לקי. כי הך סוגיא איכא בסוף המקבל (ב"מ דף קטו:) ובסוף כל שעה (פסחים דף מא:) אכל נא לוקה שתים משום נא ומשום כי אם צלי אש מבושל לוקה שתים משום מבושל ומשום כי אם צלי אש נא ומבושל לוקה שלש משום נא ומשום מבושל ומשום כי אם צלי אש אביי אמר אין לוקין על לאוין שבכללות איכא דאמרי חדא מיהא לקי ופי' שם בקונטרס כגון חי ובחמי י) טבריא (אי) חייב משום כי אם צלי אש וקשה לר"ת דהתם תניא לעיל יכול אכל כזית חי יהא חייב ת"ל אל תאכלו ממנו נא ובשל [נא ובשלן אמרתי לך ולא חי יכול יהא מותר ת"ל כי אם צלי אש אלמא משמע דאיסורא איכא מלקות ליכא עוד אמרינן בסוף המקבל (ב"מ דף קטו:) גבי פלוגתא דרב הונא ורב יהודה דחובל ריחיים ורכב אמר לך רבא אנא דאמרי אפילו ס) (לרבנן) [לרב יהודה] דלא לקי אריחיים וארכב משום כי נפש הוא חובל עד כאן לא קאמר רב יהודה התם אלא דכי נפש הוא חובל לדברים אחרים הוא דאתא אבל הכא כי אם צלי אש למאי אתא ואי כפי' הקונטרס הא איצטריך לחי ולחמי טבריא ומפרש ר"ת הכי אכל נא לוקה שתים אם התרו בו משום נא ומשום כי אם צלי אש מבושל לוקה שתים אם התרו בו משום מבושל ומשום כ"א צלי אש נא ומבושל לוקה שלש אם התרו בו משום שלשתן ואביי אמר דתרתי לא לקי אם התרו בו משום נא ומשום כי אם צלי אש או משום מבושל ומשום צלי אש לא לקי כי אם משום ע) צלי אש אבל אם לא התרו בו אלא משום כ"א צלי אש לקי חדא משום כ"א צלי אש אבל בחי וחמי טבריא לא לקי משום צלי אש דלא קאי כי אם צלי אש אלא אהנהו דכתיבי בקרא בהדיא וא"ת אמאי לא נוקמא לחי וחמי טבריא כמו כי נפש הוא חובל דמוקמינן לשאר דברים וי"ל דהתם אי הוה כתיב לא תחבול ריחיים ורכב כי אם דברים שאין עושין בהן חיי נפש הוה דמי להאי דהוה משמע עיקר כי אם לא נכתב אלא לדברים שלמעלה ולאו למימר דקאי באפי נפשיה אבל כי נפש הוא חובל משמע מילתא באפי נפשה טפי והלכך מוקמינן ליה לדברים אחרים והשתא הך דשמעתין לא תתכן לפרש כשיטת ר"ת לגמרי דהא במקטיר שאור ועירובין שאור בפני עצמו פ) ועירובין מיירי כדפרישית לעיל ואם התרו בו משום שאור ומשום עירובי שאור אמאי לא לקי תרתי כי היכי דכי אתרו ביה משום עירובי שאור לחודיה דלקי אלא יש לפרש דתרתי לא לקי דקאמר אעירובי שאור ועירובי דבש קאי דלא לקי אתרווייהו אלא חדא אבל קשה מההיא דנזיר פ' ג' מינים (דף לח:) דהא איצטריך מכל אשר יעשה מגפן היין לשאר דברים כגון עלין ולולבין ובין הבינים וא"כ צ) [אם] איתא דרבא כרב יהודה כי היכי דלא לקי אריחיים וארכב משום כי נפש הוא חובל הואיל ק) ולדברים אחרים אתא לא לילקי נמי אזג וחרצן משום דכל אשר יעשה מגפן היין דהא אתא נמי לשאר דברים: **ואיכא** דאמרי חדא נמי לא לקי. כאן ובפ' המקבל (ב"מ דף קטו:) ובפרק כל שעה (פסחים דף מא:) השיטה שוים אבל בנזיר פרק ג' מינין (דף לח:) אההיא דזג וחרצן דמייתי בפ' כל שעה (פסחים דף מא:) איתא התם איפכא דאביי אמר לוקה ורבא אמר אינו לוקה על לאו שבכללות והוא כמו איכא דאמרי ר) [דהכא] שאינו לוקה אפילו אחת ויש ליישב בה הרבה בהש"ס סוגיות הפוכות בההוא פירקא גופיה בסופו ההיא דנזיר ממורט (נזיר דף מו:) וההיא דכוהן יד ובוהן רגל ותרווייהו איפכא ביומא בשילהי הוציאו לו (דף סא:) וכן בפ' קמא דבכורות (דף ג.) פלוגתא ש) דרבה ורב חסדא בטריפה חיה ואיפכא בפ"ק דתמורה (דף יא:) וההיא דאם ארחץ אם לא ארחץ דפליגי רב הונא ורב אדא בר אהבה בפרק המדיר (כתובות דף עא:) ובפרק בתרא דנדרים (דף פא.) איפכא וההיא דידים שאין מוכיחות בפ"ק דנדרים (דף ה.) ואיפכא בפ' בתרא דנזיר (דף סב. ע"ש) וההיא דנרבעו ולבסוף נעבדו דפרק אין מעמידין (ע"ז דף כד.) ובתמורה בפ' כל האסורין (דף ל: ע"ש) וההיא דתני אבוה דר' אבין בהניזקין (גיטין דף נג.) ובהגוזל בתרא (ב"ק דף קיז.) ועוד כמה סוגיות הפוכות כי ההיא דמתנה זו מבוטלת היא תיבטל אי אפשי בה בפ' בתרא דכריתות (דף כד.) ובגיטין בריש השולח (דף לג.) וההיא דרב פפא דהלכתא מלוה על פה דסוף גט פשוט (ב"ב דף קעו.) ובפ"ק דקידושין (דף יג:) וההוא דאכלה ערלה שביעית וכלאים הרי זו חזקה בפ' האשה שנפלו (כתובות דף פ.) ובחזקת הבתים (ב"ב דף לו.) וההיא דמחוורת לו מה דרך בגלוי בפרק בתרא דנזיר (דף סג.) ובפ' כילד צולין (פסחים דף פא:) וההיא דפירורין שאין בהן כזית אסור לאבדן ביד בסוף נוטל (שבת דף קמג.) ובברכות בריש אלו דברים (דף נג:) מותר וההיא דגבי עולה ואימורין מצטרפין בפ' השוחט והמעלה (זבחים דף קט.) ובמעילה בפרק קדשי מזבח (דף טו.) א):

ונתת

ויש הקטרה פחותה מכזית. והכי נמי אמרינן בהקומץ [רבה] (לעיל דף כו.) הקטיר קומצו פעמים כשרה הלכך אפילו פחות מכזית חייב: **ורבא סבר אין קומץ פחות משני זיתים.** הלכך לא נפקא לן מהתם דתיהוי הקטרה בפחות ג) מכזית ולרבא כי כל למימר אע"ג דלא מינכר שהרי עירבו: **משאור ומדבש.** שעירבן יחד לוקה ארבע מלקיות: **לאו שבכללות.** כל שאור דמשתמעי מיניה שאור ועירובין וכן כל דבש דמשתמעי מיניה דבש ועירובין אבל אי לאו כל משום שאור ודבש שכתב לך באזהרה אחת לא מקרי לאו שבכללות דלאו אכל חד קמהדר והכי משתמעא במס' נזיר (דף לח:) גבי מכל אשר יעשה מגפן היין ד): **איכא דאמרי תרתי לא לקי.** משום כל שאור אע"ג ה) דשאור ועירובין ו) מצטרפין (א) ד) מינה והמקטיר עירובי שאור איכא שאור ועירובין לא לקי אלא חדא וכן חדא משום עירובי דבש: **ואיכא דאמרי אפילו חדא נמי לא לקי.** דאין כאן לאו מיוחד דכל חד מינייהו לאו שבכללות. אבל אלמנה וגרושה וחללה זונה ז) לא הוי ח) [לאו] שבכללות דלאו אכל חדא קאי הואיל ומפורשין בפירוש הלכך לקי עלייהו. להכי נקט לאו דחסימה משום ה) דעליה כתיב ט) והפילו השופט וגו':

מתני'

שיטה מקובצת

א] אין לוקין על לאו שבכללות. לאו למעוטי שתים דשאור ודבש בעין אתי דכיון דתרוייהו כתיבי בהדיא אע"ג דלא כתיב אלא חד לאו אתרוייהו לא קרינן בהו לאו שבכללות וכה"ג אמרינן באלמנה וגרושה ונא ומבושל אלא אתערובות קאי דלא כתיב בהדיא: ב] איכא דאמרי חדא מיהא לקי. אם העלה התערובות לבדו ואיכא דאמרי כו' ועיין בפ"ק דתמורה מ"ש בגליון על לאו שבכללות: ג] מכזית. הלכך ליכא לחייביה על פחות מכזית ולרבא כי כל אתי למימר דכי עירב שאור ומצה מצטרף היתר לאיסור להשלים לכזית ולאביי דלא בעי שיעור שלם אצטריך כי כל למימר [כו']: ד] מצטרפין משתמע מיניה [והמקטיר] יתיבות עירובי שאור איכא נמחק: ה] משום דלעיל ותיבת דעליה נמחק: ו] זיתים דלמאן דאמר אין קומץ פחות משני זיתים [לא מצי] לרבויי אלא כזית: ז] דרבי קרא. עיין זבחים (דף קו ע"ב): ח] (ואירתיים) [ורכב] דלא קרינן. ואות מ' נמחק:

מסורת הש"ס

א) פסחים מד. נזיר לו. לעיל כו., ב) [גי' הב"ח אמר אביי לוקה ס"י רבא אמר אין לוקין על לאו שבכללות ועמ"ש בס"ד על הגליון בפסחים מא.], ג) פסחים מא: [כד. נזיר לח: ב"מ קטו: סנהדרין סג. תמורה ז: כריתות ד. ה.], ד) [במדבר ו], ה) צ"ל דשאור ועירובין מצטרי מיני והמקטיר כו', ו) משתמעי מיניה. נ"ק, ז) [ויקרא כא], ח) נ"ק, ט) [דברים כה], י) זית ומ"מ יש הקטרה פחות מכזית ס"ל כיון דס"ל יש קומץ פחות מב' זיתים דאל"כ לא מאי לרבויי אלא כזית ס"י קומצו פעמים לעיל. נ"ק, כ) יתירא הוא ומשמע. נ"ק, ל) שתים ועל. נ"ק, מ) [כריתות ה.], נ) טבריא אין חייב כי אם משום צלי. נ"ק, ס) נ"ק, ע) לא אי משום מבושל אבל. נ"ק, פ) גי' נ"ק ועירובין בפני עצמו מיירי, צ) נ"ק, ק) [עי' בתוספות בב"מ דף קטו ע"ב ד"ה אמר לך רבא דמיישבי קושיא זו], ר) נ"ק, ש) צ"ל דרבה, ת) [ועי' תוס' נדה כב: ד"ה אמר רבא ותוס' סנהדרין עח. ד"ה ההורג].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה איכא דאמרי וכו' ועירובין מצטרפין משאר מינים והמקטיר:

מוסף רש"י

אין לוקין על לאו שבכללות. כגון הלוי דעל כמה איסורי לית ביה אלא לאו חד (נזיר לח:).

רבינו גרשום

ורבא אמר. אין לי אלא קומץ ולא אמר אין לי אלא כזית סבר דאין קומץ פחות מב' זיתים. חצי קומץ מנין מדלא אמר חצי זית קסבר דאין הקטרה פחותה מכזית עירובו כגון המצטרף לכזית: העלה. כזית משאור ומדבש: על לאו שבכללות דחד לאו הוא לא תקטירו וכולל בו שאור ודבש ועירוביו:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones